

KONFERENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPSKE UNIJE

Pastuović, Iva

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:891543>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova
Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI STUDIJ
STRUČNI DIPLOMSKI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

Iva Pastuović
KONFERENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPSKE
UNIJE
Završni rad

Šibenik, 2023.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI STUDIJ
STRUČNI DIPLOMSKI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

KONFERENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPSKE UNIJE
Završni rad

Kolegij: Europske integracije i institucije Europske unije

Mentor: dr.sc. Ljubo Runjić

Studentica: Iva Pastuović

Matični broj studentice: 1219052116

Šibenik, rujan 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Iva Pastuović, studentica Veleučilišta u Šibeniku, JMBAG 1219052116 izjavljujem pod materijalnom i kaznenom odgovornošću i svojim potpisom potvrđujem da je moj završni rad na stručnom diplomskom studiju Upravni studij pod naslovom: Konferencija o budućnosti Europske unije isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

U Šibeniku,

Studentica:

Iva Pastuović

SADRŽAJ

UVOD	1
OPĆENITO O EUROPSKOJ UNIJI	2
Europa nakon rata	2
Osnivanje prvih organizacija.....	3
Međunarodne organizacije	3
Europska zajednica za ugljen i čelik (European Coal and Steel Community)	4
Europska obrambena zajednica (European Defence Community) i Europska politička zajednica (European Political Community).....	5
OSNIVAČKI UGOVORI	6
Pariški ugovor	6
Rimski ugovor	7
Ugovor o spajanju.....	8
Jedinstveni europski akt.....	8
Ugovor iz Maastrichta	9
Ugovor iz Amsterdama	11
Ugovor iz Nice.....	12
Ugovor iz Lisabona	14
INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE	16
Europski parlament	16
Europska komisija.....	17
Europsko vijeće.....	18
Vijeće Europske unije	19
Sud Europske unije	19
Europska središnja banka.....	20
Europski revizorski sud	21
KONFERENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPE.....	22
Zajednička izjava o konferenciji o budućnosti Europske unije.....	23
Sastavni dijelovi Konferencije.....	24
Europski paneli građana.....	25
Panel 1– preporuke	26

Panel 2- preporuke	27
Panel 3- preporuke	28
Panel 4- preporuke	28
Predsjedništvo Konferencije.....	29
NACRT PRIJEDLOGA KONFERENCIJE O BUDUĆNOSTI EUROPE	30
Klimatske promjene i okoliš	30
Jačanje gospodarstva, socijalne pravde i radnih mjesta	31
Zdravlje	32
Vrijednosti i prava, vladavina prava i sigurnost.....	33
Europska unija u svijetu.....	34
Digitalna transformacija	35
Migracije.....	36
Europska demokracija	37
Obrazovanje, kultura, mladi i sport.....	38
IZVJEŠĆE KONFERENCIJE I BUDUĆNOST EUROPSKE UNIJE.....	39
Uloga Vijeća i daljni koraci.....	39
Budućnost Europske unije.....	40
ZAKLJUČAK.....	42
LITERATURA.....	43

Veleučilište u Šibeniku
Upravni odjel
Stručni diplomski studij Upravni studij

Završni rad

KONFERENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPSKE UNIJE

IVA PASTUOVIĆ

Ulica hrvatskih branitelja 118, Murvica, 23000 Zadar, ipastuov@vus.hr

Konferencija o budućnosti Europske Unije započela je sa radom u ožujku 2021. godine kao inicijativa koju su pokrenuli Europski parlament, Vijeće EU-a i Europska komisija. Predsjednica Europske komisije, predsjednica Europskog parlamenta i predsjednik Vijeća predstavljali su ove tri institucije te su zajednički činili predsjedništvo konferencije. Ideja je bila da građani iznesu svoje mišljenje o budućnosti Europe. Temeljem toga, konferencija se sastojala od niza rasprava i debata koje su predvodili građani kroz cijelu godinu. U svibnju 2022. godine završena je Konferencija te je predstavljeno izvješće o njenom ishodu. U radu ćemo predstaviti glavne elemente konferencije i daljne korake koji će se poduzimati u budućnosti.

Ključne riječi: konferencija, građani, rasprava, Europska unija

(41 stranica / 1 slika // 19 literaturna navoda/ jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u: Knjižnici Veleučilišta u Šibeniku

Mentor: dr.sc. Ljubo Runjić

Rad je prihvaćen za obranu: 15.09.2023.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik

Final paper

Department of Administration

Professional graduate study of Administration

CONFERENCE ON THE FUTURE OF THE EUROPEAN UNION

IVA PASTUOVIĆ

Ulica hrvatskih branitelja 118, Murvica, 23000 Zadar, ipastuov@vus.hr

The Conference on the Future of the European Union began its work in March 2021 as an initiative launched by the European Parliament, the Council of the EU and the European Commission. The President of the European Commission, the President of the European Parliament and the President of the Council represented these three institutions and jointly chaired the conference. The idea was for citizens to express their opinion on the future of Europe. Based on this, the conference consisted of a series of discussions and debates led by citizens throughout the year. In May 2022, the Conference ended and a report on its outcome was presented. In the paper, we will present the main elements of the conference and further steps that will be taken in the future.

Keywords: conference, citizens, discussion, European union

(41 page/1 picture/ /19 literature reference/ original language: Croatian)

The work is stored in: Library of the Polytechnic in Šibenik

Mentor: dr.sc. Ljubo Runjić

The paper was accepted for defense: 15.09.2023.

1. UVOD

Europa nakon Drugog svjetskog rata pretrpjela je teške posljedice. Kako bi se spriječili daljnji sukobi države su započele proces europske integracije. Osnovale su se prve organizacije, nakon toga i supranacionalne organizacije. Kroz godine su se potpisivali različiti ugovori o proširenju i preimenovanju, kao i o nastanku novih organizacija. Godine 1993. potpisivanjem Ugovora iz Maastrichta nastala je Europska unija, a početci njenog osnivanja sežu u 1951. godinu. Danas Europska unija ima 27 država članica a neke od glavnih vrijednosti koje vrednuje demokraciju, ljudska prava, vladavinu prava, slobode i jednakosti. Konferencija o budućnosti Europske unije predstavlja jedan od najznačajnijih demokratskih procesa i inicijativa u povijesti Europske unije. Ova konferencija je odgovor na potrebu za širom i temeljitom raspravom o smjeru kojim će se Europska unija kretati u narednim godinama.

Ovaj završni rad struktuiran je u osam poglavlja. Prvo poglavlje je uvodno, u drugom poglavlju definiramo Europsku uniju, Europu nakon rata, osnivanje prvih organizacija kao i međunarodnih organizacija. U trećem poglavlju govorimo o Osnivačkim ugovorima, detaljno opisujemo ciljeve svakog ugovora kao i svrhu. Četvrto poglavlje opisuje temeljne institucije Europske unije, njihov rad, ustrojstvo i ciljeve. U petom poglavlju definiramo Konferenciju o budućnosti Europske unije, njenu Zajedničku izjavu kao i sastav predsjedništva Konferencije, promatramo Europske panele građana i njihovu podjelu. Šesto poglavlje sastoji se od nacrtu prijedloga o budućnosti Europske unije, njegovih prijedloga, ciljeva i mjera za provođenje. U sedmom poglavlju definiramo rad Vijeća i njegove daljnje korake kao i budućnost Europske unije. Na kraju rada navodi se zaključak i popis literature koja je korištena tijekom pisanja.

2. OPĆENITO O EUROPSKOJ UNIJI

Europska unija ekonomska je i politička zajednica europskih država nastala nakon drugog svjetskog rata. Rat je ostavio velike posljedice nakon kojih su se vlade pojedinih europskih zemalja odlučile na ujedinjenje kako bi održale trajni mir. 1951. godine potpisan je Pariški ugovor koji je bio preteča svim drugim osnivačkim ugovorima. Europska unija se danas sastoji od 27 država članica i otprilike 448 milijuna stanovnika. Jedan od glavnih ciljeva ujedinjenja država bio je i ostvarenje zajedničkih ciljeva kao što su zaštita prava i interesa građana, ujednačen gospodarski i socijalni razvoj te održati zaposlenost na visokoj razini. Republika Hrvatska je, nakon deset godina pregovora, postala članica 1. srpnja 2013. godine.¹

2.1. Europa nakon rata

Drugi svjetski rat je imao duboke i trajne posljedice koje su oblikovale povijest 20. stoljeća i oblikovale budućnost Europe i svijeta. Drugi svjetski rat prouzročio je ogromna razaranja i materijalnu štetu diljem Europe i svijeta. Gradovi su bili uništeni, infrastruktura je bila srušena, a gospodarstva su bila u ruševinama. Rat je rezultirao smrću desetaka milijuna ljudi, bilo vojnika ili civila. To je bio ogroman ljudski gubitak i tragedija. Rat je izazvao masovni val izbjeglica i prognanika koji su bježali od sukoba i tražili sigurnost i utočište u drugim dijelovima svijeta. Nakon rata, Europa je bila podijeljena na dva suparnička politička, ekonomska i vojna bloka - Zapadni blok, koji je podržavao SAD i zapadne demokracije, i Istočni blok, pod vodstvom SSSR-a, koji se držao komunističkog sustava. Zapadni blok je brzo obnovio svoje ekonomije uz pomoć Marshallovog plana i postavio temelje za tržišnu ekonomiju i demokratske vrijednosti. Istočni blok, pod vodstvom SSSR-a, imao je svoj put obnove i uspostavio komunistički sustav s jednopartijskim totalitarizmom. Ideološki i interesni sukobi između blokova doveli su do Hladnog rata, razdoblja napetosti i konkurencije između SAD-a i SSSR-a, koji su nastojali širiti svoj utjecaj diljem svijeta.²

¹ Institut za razvoj i međunarodne odnose, <https://irmo.hr/osnovne-informacije-o-europskoj-uniji/>, 03.09.2023.

² Minta Hodak Lj.(2010), Europska unija, Mate, Zagreb, str. 5-7

2.2. Osnivanje prvih organizacija

Države Zapadne Europe ubrzo su shvatile da se gospodarstva neće moći oporaviti bez financijske i druge pomoći svojih saveznika, što se u ovom slučaju odnosilo na Sjedinjene Američke Države, a kasnije i Kanadu. U ožujku 1947., predsjednik SAD-a, Truman, prihvatio je zahtjev europskih država da Sjedinjene Američke Države pruže vojnu i ekonomsku pomoć državama Zapadne Europe. Truman je smatrao kako SAD mora bez posebnih uvjeta pomoći slobodnom svijetu da se „otrhva sovjetskom podčinjavanju“. Ovaj njegov stav poznat je pod nazivom „Trumanova doktrina“.

SAD ,kao jedna od supersila, zagovarao je liberalno svjetsko gospodarstvo kako bi osigurao tržište za svoje proizvode i time potaknuo gospodarski razvoj svojih proizvodnih interesa. Vođen time, SAD je odmah nakon 2. svjetskog rata potpomogao osnivanje **Međunarodnog monetarnog fonda, Svjetske banke i Općeg sporazuma o tarifama i trgovini**. Godine 1948. osnovana je **Organizacija za europsku ekonomsku suradnju**, kao međunarodna i međuvladina organizacija kojoj je glavna zadaća bila raspodjela sredstava iz Programa europske obnove (poznatijeg i pod nazivom „Marshallov plan ekonomske pomoći“) namjenjenih za pomoć državama od strane SAD-a.³

2.3. Međunarodne organizacije

Pod pojmom „međunarodne organizacije“ smatramo međunarodne organizacije u užem smislu, odnosno međuvladine organizacije koje u svom članstvu okupljaju ponajprije države, ali i druge subjekte međunarodnog prava iz tzv. javnog sektora. S druge strane, pod pojmom međunarodne organizacije u širem smislu, osim prethodno spomenutih međuvladinih organizacija, uključuje i organizacije čije se članstvo sastoji od javnopravnih subjekata unutarnjeg prava (međuregionalne organizacije, transvladine organizacije), ali i međunarodne

³ Mintas Hodak Lj.(2010) ,Europska unija, Mate, Zagreb, str. 8

nevladine organizacije koje u svom članstvu prvenstveno okupljaju subjekte iz tzv. privatnog sektora.⁴

Ideju o nastanku supranacionalne zajednice pokrenuo je Jean Monnet, francuski političar. Njegova ideja bila je da se pojedine ovlasti odlučivanja prenesu sa nacionalnih tijela na nadnacionalna tijela, odnosno, da takva zajednica donosi odluke koje države moraju primijeniti izravno. Osnivanje ovih institucija odnosilo bi se na tri različita sektora: vojni, politički i ekonomski. Početkom 50-ih objavljene su ideje o njihovu osnivanju, zahvaljujući Robertu Schumanu i francuskom predsjedniku Vlade, Plevenu.

2.3.1. Europska zajednica za ugljen i čelik (European Coal and Steel Community)

1951. godine nastala je Europska zajednica za ugljen i čelik. Nastala kao prva supranacionalna institucija, osnovana je između šest država (Francuske, Belgije, Nizozemske, Njemačke, Italije i Luksemburga). Glavni zadatak joj je bio osigurati slobodnu trgovinu ugljena i čelika, propisima zaštititi proizvodnju i regulirati konkurenciju, a u slučajevima velike krize zajamčiti kontrolu cijena i proizvodnje.⁵

Na čelu Zajednice su bili Jean Monnet i Rene Mayer, također francuski političar. Unutarnja struktura zajednice sastojala se od Visoke Vlasti, Vijeća ministara, Suda i Predstavničke skupine. Prednosti nastanka ove institucije vidjela se u samim počecima. Ukidanje carina i drugih ograničenja te uspostava zajedničke carinske tarife dovelo je do značajnog porasta trgovine u ovom području između država članica. Zajedničko tržište siguralo je opskrbu ugljenom u svim državama članicama što je zajamčilo stabilan industrijski razvoj. Zajednica je posvetila brigu i o vođenju društvene politike obzirom da su sindikati za vrijeme pregovora ukazali na štetnu posljedicu pada životnog standarda zaposlenih uslijed razlika koje su postojale u određenim državama članicama. Najveći uspjeh Zajednice je bila glavni pokretač i temelj za stvaranje daljnje integracije europskih država u svim drugim područjima suradnje tijekom 1950-ih godina.⁶

⁴ Runjić LJ. (2016.), Međunarodnopravni subjektivitet međunarodnih organizama u suvremenom međunarodnom pravu, Šibenik, str.57

⁵ Minta Hodak Lj.(2010), Europska unija, Mate, Zagreb, str. 16-17

⁶ Obadić I., Marelja M. (2022.), Europska zajednica za ugljen i čelik kao prvi i presudni korak ka europskim integracijama: prapovijesni aspekti nastanka zajednice, <https://hrcak.srce.hr/file/419377> 04.09.2023.

2.3.2. Europska obrambena zajednica (European Defence Community) i Europska politička zajednica (European Political Community)

Ove dvije zajednice nikad nisu zaživjele. Godine 1954. francuski parlament je odbio je izglasati ugovor o osnivanju Europske obrambene zajednice. Francuski predsjednik Vlade predložio je njeno osnivanje ali političari taj prijedlog nisu podržali najviše zbog straha da će Njemačka imati priliku ponovno se naoružati i uspostaviti vojsku. Odustalo se i od ideje da se osnuje Europska politička zajednica kroz koju bi države članice koordinirale vanjsku i obrambenu politiku.

Godine 1955. osnovana je Zapadno-europska unija potpisivanjem sporazuma o vojnoj suradnji između Francuske i Velike Britanije, 1948. proširen sporazumom iz Bruxellesa na sve zemlje Beneluxa, a 1955. proširen na Italju i Njemačku. Kako su se prema tom sporazumu zemlje potpisnice mogle naoružavati u obrambene svrhe, i Njemačka je dobila mogućnost izgradnje vlastite vojske te je 1955. postala i članicom NATO-a i ojačala njegovu obrambenu vojnu snagu.⁷

⁷ Mintas Hodak Lj.(2010), Europska unija, Mate, Zagreb, str. 18-19

3. OSNIVAČKI UGOVORI

Europska unija počiva na vladavini prava što znači da svako njeno ponašanje i radnje se temelje na ugovorima koji su potpisani među državama članicama. Ugovor je pravovaljani sporazum između država članica Europske unije kojim su utvrđeni ciljevi, pravila za institucije, postupak odlučivanja te odnosi između EU-a i članica. Temeljem ugovora, institucije EU-a donose zakonodavne akte koje države članice provode. Države članice su osnovale Europsku uniju u svrhu ostvarenja zajedničkih ciljeva. Sami začetci njenog stvaranja sežu u doba nakon Drugog svjetskog rata. Osnivački ugovori se smatraju temeljnim dokumentom koji definira ovlasti i ustroj, a prvi ugovor kojim je započela europska integracija smatra se Pariški ugovor (1951. godine).

3.1. Pariški ugovor

Ugovorom iz Pariza koji je potpisan 1951. godine osnovana je Europska zajednica za ugljen i čelik koje je činilo šest država članica (Belgija, Nizozemska, Njemačka, Italija, Luksemburg, Francuska). Ugovor je stupio na snagu 1952. godine. Osnivanjem ove zajednice napravljen je velik korak u procesu oporavka gospodarstava nakon razora Drugog svjetskog rata. Glavni cilj osnivanja ovog ugovora bio je slobodno kretanje ugljena i čelika te slobodan pristup izvorima proizvodnje. Ugovor se sastojao od 4 dijela: Europska zajednica za ugljen i čelik, institucije Zajednice, gospodarska i socijalna odgovornost te opća pravila.

Institucije su činile:

- **Visoko tijelo**, kojem je pomagao Savjetodavni odjel, sastojalo se od 9 članova na razdoblje od 6 godina. Glavna zadaća mu je bila unaprjeđenje proizvodnje, opskrba proizvodima po istim uvjetima, razvoj zajedničke izvozne politike te poboljšanje uvjeta rada u industriji.
- **Skupština** je imala nadzornu ovlast a sastojala se od 78 članova koji su zastupali svoje nacionalne parlamente
- **Vijeće** je zastupalo nacionalne vlade te je brojilo 6 zastupnika. Uloga Vijeća bila je uskladiti aktivnosti Visokog tijela i opće gospodarske politike
- **Sud** se sastojao od 7 sudaca koji su ispravno tumačili i provodili Ugovor

Glavna zadaća Europske zajednice za ugljen i čelik bilo je prikupljanje informacija, konzultiranje od strane raznih društva za ugljen i čelik, te provjera dostavljenih informacija. U slučaju da društva za ugljen i čelik nisu poštovala navedene ovlast, Visoko tijelo izreklo bi im kaznu. Zajednica je svoj proračun financirala izdacima na proizvodnju ugljena i čelika te dogovaranju zajmova.

3.2. Rimski ugovor

U Rimu, 25. ožujka 1957. godine potpisan je ugovor kojim su osnovane Europska ekonomska zajednica i Europska zajednica za atomsku energiju. Glavni cilj suradnje europskih država i potpisivanja ovog ugovora bio je ostvarenje zajedničkog tržišta, odnosno poboljšanje gospodarskog rasta. Ugovorom su osnovane institucije koje su djelovale i odlučivale zajednički:

- ✓ Vijeće ministara
- ✓ Komisija
- ✓ Parlamentarna skupština
- ✓ Sud Europske unije

Vijeće ministara bilo je izvršno tijelo koje je odluke donosilo jednoglasno ili kvalificiranom većinom. Cilj Europske ekonomske zajednice bio je izmjeniti uvjete trgovine i proizvodnje na područjima 6 država članica te stvaranje zajednice kako bi se Europa ujedinila. Neki od općih ciljeva oko kojih su se države uspjele dogovoriti bili su:

- ✓ povezivanje naroda unije
- ✓ ostvarenje gospodarskog i socijalnog napretka
- ✓ osigurati bolje uvjete života i rada
- ✓ osigurati ujednačenu trgovinu
- ✓ smanjiti razlike između regija
- ✓ ukinuti ograničenja stvaranjem zajedničke trgovinske politike
- ✓ poštovati povelju UN-a
- ✓ ujediniti se za očuvanje mira te izraziti dobrodošlicu ostalim narodima Europe

Ugovorom su na samom početku utvrđene zajedničke politike (poljoprivredna, trgovinska i prometna) u sklopu kojih su se osnovali **Europski socijalni fond** koji je omogućio veću mogućnost zapošljavanja i povećanje životnog standarda, te Europska investicijska banka koja bi omogućila investicijsko subvencioniranje.

Ugovorom o Europskoj zajednici za atomsku energiju dogovorena je suradnja kako bi se poradilo na razvoju atomske energije isključivo za gospodarske svrhe.

3.3. Ugovor o spajanju

Potpisan 08. travnja 1965. godine u Bruxellesu kako bi se povezale tri Europske zajednice: Europska zajednica za ugljen i čelik, Europska ekonomska zajednica i Europska zajednica za atomsku energiju. Iako su Zajednice bile neovisne, njihovim spajanjem nastale su i zajedničke institucije, jedinstveno Vijeće te jedinstvena Komisija. Vijeće Europskih zajednica zamijenilo je Posebno vijeće ministara EZUČ-a, EEZ-a i Vijeće Euratoma a Komisija Europskih zajednica zamijenila je Visoku vlast EZUČ-a, Komisiju EEZ-a te Komisiju Eurtoma. Nova izvršna tijela i dalje su djelovala u skladu s ugovorima kojima je svaka zajednica sređena te novim člancima iz ovog ugovora. Potpisivanjem ugovora usuglašen je i proračun koji je obuhvaćao troškove svih institucija.

3.4. Jedinstveni europski akt

Jedinstveni europski akt potpisan je 17. veljače 1986. godine u Luxembourg u te se njime željelo izmijeniti ugovore iz Rima. Cilj je bio da se otvori put europskoj intergraciji i uređenju unutarnjeg tržišta do 1. siječnja 1993. godine. Jedinstvenim europskim aktom izmijenila su se pravila koja uređuju rad europskih institucija te su se proširile ovlasti Europske zajednice u raznim područjima politike. Akt se sastojao od od preambule i četiri glave te mnoštvo izjava koje je konferencija usvojila.

U **preambuli** se naglašavaju glavni ciljevi te se očituje odlučnost zemalja potpisnica s ciljem stvaranja Europske unije.

Glava I. sadrži pravila o zajedničkoj političkoj koordinaciji i Europskoj zajednici

Glava II. usmjerena je na izmjene ugovora o formiranju europskih zajednica

Glava III. odnosi se na europsku suradnju država u području vanjske politike

Glava IV. sadrži opće i završne odredbe

Kako bi se stvorilo jedinstveno tržište do 1993. godine, Jedinstvenim europskim aktom Vijeću je omogućeno da donosi odluke kvalificiranom većinom u većem broju slučajeva. Parlament je dobio ovlasti o glasanju pri sklapanju sporazuma o proširenju i pridruživanju. Uveden je i postupak suradnje koji je osnažio status Parlamenta u odnosu između institucija gdje su mu dopuštena dva čitanja nacrtu zakona.⁸

3.5. Ugovor iz Maastrichta

Potpisan 7. veljače 1992. godine, a stupio na snagu 1. studenoga 1993. godine kao ugovor o stvaranju Europske unije. Ugovorom su uvedene mnoge promjene a neke od najbitnijih su sljedeće:

- ✓ stvaranje temelja za osnivanje monetarne unije te uvedene jedinstvene valute
- ✓ pružanje pravnog temelja za nove zajedničke politike
- ✓ davanje novih ovlasti Europskom parlamentu
- ✓ uvođenje sustava europskog građanstva

Ugovor obuhvaća tri odvojena područja, takozvana 3 stupa EU.

Europske zajednice (1. stup)

Njima se objedinjuju tradicionalno djelovanje, rad i postupci donošenja odluka triju izvornih organizacija EU-a:

- ✓ Europske ekonomske zajednice
- ✓ Europske zajednice za ugljen i čelik
- ✓ Euratoma

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=CELEX:11986U/TXT> preuzeto 07.09.2023.

Zajednička vanjska i sigurnosna politika (2. stup)

Njome se nastoji:

- ✓ zaštititi zajedničke vrijednosti, temeljne interese i neovisnost EU-a
- ✓ ojačati sigurnost EU-a i njezinih država članica
- ✓ očuvati mir i međunarodna sigurnost u skladu s načelima Ujedinjenih naroda
- ✓ promicati međunarodna suradnja
- ✓ razvijati i učvršćivati demokracija i vladavina prava te poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda

Suradnja u području pravosuđa i unutarnjih poslova (3. stup)

Njome se javnosti nastoji pružiti visoka razina sigurnosti:

- ✓ utvrđivanjem pravila i kontrola vanjskih granica EU-a
- ✓ suzbijanjem terorizma, organiziranog kriminala, trgovine drogom i međunarodne prijevare
- ✓ organiziranjem pravosudne suradnje u kaznenim i građanskim stvarima
- ✓ osnivanjem Europskog policijskog ureda (Europol) za razmjenu informacija između nacionalnih policijskih snaga
- ✓ kontrolom ilegalne imigracije
- ✓ razvijanjem zajedničke politike o azilu

Što se tiče Ekonomske i monetarne unije dogovoreno je da zemlje moraju uskladiti svoje gospodarske politike, osiguravati višestrani nadzor tog usklađivanja te poštovati financijsku i proračunsku disciplinu. Kao zajednička valuta uveden je euro kroz tri faze (od 1990. do 1999. godine). Provedene su institucionalne promjene gdje je Europski parlament dobio veće ovlasti, osnovan je Odbor regija, primjenjuje se načelo supsidijarnosti te se pri donošenju zakonodavstva od strane EU-a primjenjuje više većinsko glasanje.⁹

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=celex:11992M/TXT> preuzeto 08.09.2023.

3.6. Ugovor iz Amsterdama

Potpisan je 2. listopada 1997. godine te se njime dodatno pojašnjava prethodni Ugovor iz Maastrichta. Ovim ugovorom zadani su ciljevi za EU-u o unaprjeđenju gospodarskog i socijalnog razvoja, potvrđivanje identiteta EU-a na međunarodnoj pozornici, jačanje prava i interesa građana EU-a, očuvanje i razvijanje EU-a kao područja slobode, sigurnosti i pravde te očuvanje i razvijanje pravne stečevine EU-a. Ugovorom se pojednostavljaju i brišu neki članci iz prijašnjih ugovora. Temeljem Ugovora Vlade EU-a mogu državi članici oduzeti neka prava ako smatra da je prekršeno neko od temeljnih načela EU-a. U pogledu zajedničke vanjske i sigurnosne politike uspostavljena je nova funkcija Visokog predstavnika za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku a njenu ulogu je obnašao Glavni tajnik Vijeća, osnovan je odjel za političko planiranje i rano upozoravanje, razvila se uža povezanost sa Zapadnoeuropskom unijom, postavljen je zahtjev da države članice koordiniraju svoje položaje u međunarodnim organizacijama, državama je omogućeno stvaranje zajedničkih strategija, zajedničkih stavova, zajedničkih djelovanja kao i sustavnije suradnje te su uključena sva pitanja koje se odnose na sigurnost EU-a.

U slučaju kada države žele međusobno pojačano surađivati u pogledu neke politike moraju to činiti pod određenim uvjetima:

- ✓ unapređuje ciljeve i interese Unije te poštuje njezina načela
- ✓ služi kao krajnje sredstvo
- ✓ uključuje najmanje većinu zemalja EU-a
- ✓ ne utječe na zakonodavstvo EU-a
- ✓ poštuje nadležnosti, prava, obveze i interese onih zemalja koje u njoj ne sudjeluju

U pogledu institucionalnih pitanja provodi se zakonodavni postupak u kojemu vlade EU-a, na temelju glasovanja kvalificiranom većinom, i Europski parlament zajedno donose zakonodavstvo, proširen je na većinu područja politike i jasna pravila koja se utvrđuju radi rješavanja svih nesuglasnosti putem Odbora za usklađivanje. Europski parlament, koji uključuje maksimalno 700 članova, sastavlja prijedloge za jedinstveni postupak za europske izbore, utvrđuje propise i opće uvjete za obveze svojih članova te glasuje za odobravanje

imenovanja predsjednika Europske komisije i Komisije kao tijela. Europska komisija ima povjerenika iz svake države članice, pod uvjetom da je dogovoreno nacionalno ponderiranje glasova u Vijeću, te najmanje godinu dana prije pristupanja nove članice potrebno je temeljito preispitati institucionalni ustroj EU-a.

3.7. Ugovor iz Nice

Ovim ugovorom, potpisanim 26. veljače 2001. godine, Europska unija je proširena najviše u 2004. godini, kada se pridružilo 10 novih članica (Češka, Cipar, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija), a 2007. godine Bugarska i Rumunjska. Ugovor donosi promjene u dva prethodna ugovora: Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o osnivanju Europske zajednice. Te promjene su uvedene kako bi se prilagodile institucije EU-a i omogućilo njihovo djelovanje u proširenom sastavu EU-a.

Ključne točke ugovora su:

Učiniti EU institucije legitimnijima i učinkovitijima u kontekstu proširenog članstva EU-a

Metoda utvrđivanja sastava Europske komisije promijenjena je:

- ✓ Sastav Europske komisije postupno je mijenjan od dva povjerenika za veće zemlje poput Francuske, Njemačke, Italije, Španjolske i Ujedinjenog Kraljevstva, te jednog povjerenika za ostale zemlje, do konačnog broja od najviše 27 povjerenika. Svaka država članica ima pravo imenovati povjerenika na temelju sustava jednake rotacije
- ✓ Sada se predsjednik Komisije i povjerenici imenuju na temelju kvalificirane većine u Vijeću
- ✓ Predsjedniku Komisije dodijeljene su proširene ovlasti u usporedbi s kolegijem povjerenika kako bi se bolje raspodijelile i reorganizirale odgovornosti među povjerenicima. Sada, uz odobrenje kolegija povjerenika putem obične većine glasova, predsjednik može razriješiti povjerenika dužnosti

Glasački sustav u Vijeću Europske unije redefiniran je:

- ✓ Ponderiranje glasova je izbalansirano kako bi bolje odražavalo broj stanovnika svake države članice
- ✓ Uvjeti za postizanje kvalificirane većine su poboljšani, sada zahtijevaju udio od 73,9 % (umjesto prijašnjih 71,3 %) potrebnih glasova, uz dodatni uvjet da većina država članica mora predstavljati najmanje 62 % stanovništva EU-a, ako se za to zatraži
- ✓ Korištenje glasovanja kvalificiranom većinom je prošireno na dodatna područja

Sastav Europskog parlamenta preispitan je, a njegove su ovlasti povećane:

- ✓ broj mjesta povećan je na 732 člana u EU-u iz 27 država članica
- ✓ Postupak suodlučivanja (prethodno poznat kao redovni zakonodavni postupak) sada se primjenjuje na većinu područja na kojima Vijeće donosi odluke kvalificiranom većinom
- ✓ Europski parlament, kao i bilo koja država članica ili Komisija, ima ovlasti da uputi predmet Sudu Europske unije

Sud Europske unije iz temelja je reformiran:

- ✓ Sud Europske unije sada donosi odluke u različitim sastavima, uključujući sudsko vijeće koje se sastoji od tri do pet sudaca, veliko vijeće koje ima 11 sudaca, ili opću sjednicu koja uključuje po jednog suca iz svake države članice
- ✓ Nadležnosti Prvostupanjskog suda, sada poznatog kao Opći sud, proširene su, posebno u vezi s nekim kategorijama zahtjeva za prethodnu odluku
- ✓ Sada je moguće osnovati niže sudove putem jednoglasne odluke Vijeća kako bi se rješavala pitanja iz posebnih područja prava, kao što su patenti, u okviru prvostupanjskih postupaka

Uvedena su nova pravila o pojačanoj suradnji:

- ✓ obuhvaća najmanje osam država članica (a ne većinu kao prije)
- ✓ U osnovnom "stupu" Europske zajednice, država članica više ne može koristiti veto kako bi spriječila pokretanje pojačane suradnje. Dodatno, uz obvezno odobrenje Komisije, sada je potrebna suglasnost Parlamenta ako se područje suradnje temelji na suodlučivanju

- ✓ Mogućnost pojačane suradnje proširena je na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, s iznimkom obrane, gdje države članice i dalje zadržavaju pravo veta
- ✓ U suradnji s pravosuđem i unutarnjim poslovima, pojačana suradnja je iznimno fleksibilna, bez mogućnosti veta država članica i bez potrebe za odobrenjem Komisije ili Parlamenta.

3.8. Ugovor iz Lisabona

Cilj potpisivanja ovog ugovora bio je unaprijediti učinkovitost i demokraciju Europske unije kako bi postala bolje pripremljena i ujedinjena u suočavanju s globalnim izazovima. Ovaj ugovor, poznat i kao Reformski ugovor, sastoji se od izmjena dvaju osnivačkih ugovora: Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o Europskoj zajednici, koji sada ima novi naziv - Ugovor o funkcioniranju Europske unije. Ugovor definira ovlasti EU-a, ovlasti država članica EU-a i dijeli ovlasti između njih. Međuvladina konferencija, koja je bila odgovorna za izradu Europskog ugovora o reformi, započela je sa radom 23. srpnja 2007. godine, a Europski parlament su na njoj zastupali Elmar Brok, Enrique Barón Crespo i Andrew Duff. Tekst Ugovora odobren je na sastanku predsjednika država i vlada u Lisabonu 18. i 19. listopada 2007. Ugovor iz Lisabona potpisan je 13. prosinca 2007. u prisustvu predsjednika Europskog parlamenta Hans-Gerta Pötteringa, nakon što su predsjednici Europskog parlamenta, Europske komisije i Vijeća u Parlamentu proglasili Povelju Europske unije o temeljnim pravima. Do 19. veljače 2008. godine, Europski parlament je usvojio Ugovor iz Lisabona. Prema Ugovoru iz Lisabona, Europski parlament sada ima pravo imenovati predsjednika Europske komisije na temelju prijedloga Europskog vijeća, uzimajući u obzir rezultate izbora za Europski parlament. Postupak suodlučivanja se proširuje na dodatna područja i postaje "redovni zakonodavni postupak". Ugovorom se Europski parlament izjednačava s Vijećem kao zakonodavnom tijelu na područjima gdje to prije nije bio slučaj, posebno u određivanju proračuna EU-a, poljoprivrednoj politici i pravosuđu i unutarnjim poslovima.¹⁰

Ugovorom iz Lisabona nije prenesena nijedna dodatna isključiva nadležnost na Europsku uniju. Međutim, ovaj ugovor mijenja način na koji EU koristi svoje postojeće ovlasti,

¹⁰ <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon> preuzeto 09.09.2023.

uključujući i neke nove (podijeljene) ovlasti. To se postiže jačanjem sudjelovanja građana i zaštite njihovih prava, stvaranjem nove institucionalne strukture i promjenom postupka donošenja odluka kako bi se postigla veća učinkovitost i transparentnost. Osim toga, Ugovor iz Lisabona omogućuje višu razinu parlamentarnog nadzora i demokratske odgovornosti.

Za razliku od Ustavnog ugovora, Ugovor iz Lisabona ne sadrži članak koji izričito potvrđuje prednost prava EU-a nad nacionalnim zakonodavstvom. Međutim, uz Ugovor iz Lisabona priložena je izjava (Izjava br. 17) koja sadrži mišljenje Pravne službe Vijeća, a u kojoj se podsjeća na ustaljenu sudsku praksu Suda Europske unije u vezi s ovim pitanjem.

Ugovor iz Lisabona također razrješava nejasnoće u vezi s ovlastima EU-a. Diferencira tri vrste nadležnosti: isključivu nadležnost, gdje samo EU može donositi pravne akte, a države članice provode zakonodavstvo EU-a; podijeljenu nadležnost, gdje države članice mogu donositi zakonodavstvo i usvajati obvezujuće mjere ako to EU nije učinila; te pomoćnu nadležnost, gdje EU usvaja mjere za podršku ili dopunu politikama država članica. Nadležnosti Unije sada mogu biti vraćene državama članicama tijekom revizije ugovora.¹¹ Ugovor je stupio na snagu 1. prosinca 2009. nakon što su ga ratificirale sve države članice, njih 27.

¹¹ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/5/ugovor-iz-lisabona> preuzeto 09.09.2023.

4. INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE

Institucije Europske unije, zajedno sa tijelima i agencijama, zajednički rješavaju pitanja koja su od interesa za Europsku uniju i njene građane. Za rad Europske unije i provođenje njenih politika ključne su četiri institucije:

- ✓ Europski parlament
- ✓ Europsko vijeće
- ✓ Vijeće Europske unije
- ✓ Europska komisija,

a u radu im još pomažu:

- ✓ Sud Europske unije
- ✓ Europska središnja banka
- ✓ Europski revizorski sud

Nadležnosti i ovlasti institucija Europske unije propisani su osnivačkim ugovorima Unije. Četiri glavne institucije usko surađuju kako bi konstatirale program Europske unije i aktivirale izradu zakonodavstva EU-a.

4.1. Europski parlament

Europski parlament je tijelo Europske unije sa proračunskim, zakonodavnim te nadzornim ovlastima. Osnovan je 1952. godine kao Zajednička skupština u okviru Europske zajednice za ugljen i čelik. Predsjednica mu je Roberta Metsola a parlament broji 705 članova. Izbori za članove Europskog parlamenta provode se svakih pet godina gdje ih biraju građani Europske unije. Parlament djeluje na tri područja:

Zakonodavno djelovanje parlamenta:

- ✓ Skupa s Vijećem EU-a donosi propise
- ✓ Donosi odluke o međunarodnim sporazumima
- ✓ Donosi odluke o proširenjima

- ✓ Preispituje program rada Komisije i poziva je da predlaže zakonodavne akte

Nadzorno djelovanje parlamenta:

- ✓ provodi demokratski nadzor nad institucijama
- ✓ odabire predsjednika Komisije
- ✓ odobrava proračun EU-a
- ✓ razmatra pritužbe građana i pokreće istrage
- ✓ zajedno sa Europskom središnjom bankom razgovara o monetarnoj politici
- ✓ nadzire rad Komisije i Vijeća
- ✓ prati izbore

Proračunsko djelovanje parlamenta:

- ✓ odobrava proračun za cijelu EU na više godina zajedno s Vijećem

Parlament radi na dvije razine: u Odborima i Plenearnim sjednicama

U sklopu Parlamenta radi 20 odbora i 3 pododbora te svaki djeluje na određenom području. Oni razrađuju zakonodavne prijedloge koje zastupnici u Parlamentu mogu odbaciti ili predložiti izmjene.

Unutar Plenearnih sjednica zastupnici Europskog parlamenta okupljaju se zbog konačnog glasovanja o zakonskom prijedlogu i izmjenama koje su predložene.

4.2. Europska komisija

Europska komisija glavno je izvršno tijelo koje predstavlja zajedničke interese Europske unije. Osnovana je 1958. godine sa sjedištem u Bruxellesu, a predsjednica joj je Ursula von der Leyen. Sastoji se od 27 povjerenika, pri čemu svaka zemlja članica ima jednog povjerenika. Na čelu joj je predsjednik Komisije koji određuje tko će biti odgovoran za određena područja politike. Neke od glavnih zadaća su joj:

- ✓ Predlaganje novih propisa
- ✓ Rukovodi politikama EU-a (izuzev vanjske i sigurnosne politike) kao i proračunom

- ✓ Osigurava da se pravo EU-a provodi unutar svih država članica
- ✓ Štiti interese EU-a i njegovih građana
- ✓ Sastavlja godišnje proračune
- ✓ Prati potrošnju sredstava
- ✓ Zastupa Europsku uniju u pregovorima pri sklapanju međunarodnih sporazuma

Pri donošenju odluka, svi povjerenici u postupku odlučivanja su jednaki i snose jednaku odgovornost, temeljem načela kolektivne odgovornosti. Također nemaju ovlasti sami donositi odluke, iznimka je ako im se posebno odobri. U predsjednikovo ime djeluju potpredsjednici koji koordiniraju rad u područjima nadležnosti za koja su zaduženi, uz pomoć povjerenika. Odluke se većinom donose konsenzualno, a u slučaju glasanja odluke se donose običnom većinom glasova (jedan povjerenik= jedan glas).

4.3. Europsko vijeće

Članovi Europskog vijeća su predsjednici Vlada država članica, predsjednik Europskog vijeća te predsjednik Europske komisije. Sa svojim radom je započelo 1974. godine kada je uspostavljen kao neslužbeni forum za raspravu između šefova vlada ili država članica. Svoj status Vijeća steklo je 1992. godine Ugovorom iz Maastrichta. Stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora postalo je jedna od institucija EU-a. Na čelu mu je predsjednik Vijeća Charles Mitchel. Predsjednika bira Vijeće na mandat dug dvije i pol godine koji se može jednom obnoviti. Europsko vijeće određuje politički smjer i prioritete zajednice, odnosno u kojem smjeru će zajednica ići. Vijeće se sastaje četiri puta godišnje a u hitnim slučajevima može se dodatno sastati. Odluke se donose konsenzualno, u pojedinim pitanjima jednoglasno ili kvalificiranom većinom. Europsko vijeće nema nikakvu zakonodavnu funkciju. Glavne zadaće Vijeća su:

- ✓ Odlučuje o političkim prioritetima EU-a
- ✓ Rukovodi pitanjima koja nije moguće riješiti na nižim razinama
- ✓ Definiira zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku
- ✓ Izabire osobe na visoke položaje unutar EU-a

4.4. Vijeće Europske unije

Vijeće Europske unije osnovano je 1958. godine kao Vijeće Europske ekonomske zajednice. Vijećem predsjedavaju sve države članice u razdoblju od šest mjeseci. U Vijeću se okupljaju ministri svih država članica kako bi raspravljali o zakonodavstvu EU-a. Vlade su dužne nakon održanih sjednica djelovati u skladu sa svim dogovorenim na sjednicama. Pokraj Europskog parlamenta, Vijeće Europske unije je glavno tijelo za donošenje odluka. Neke od glavnih zadaća Vijeća su:

- ✓ Pregovara i donosi zakonodavstvo EU-a
- ✓ Koordinira politike država članica
- ✓ Razvija vanjsku i sigurnosnu politiku
- ✓ Sklapa sporazume između EU-a i drugih zemalja
- ✓ Donosi godišnji proračun

Vijeće Europske unije nema stalnih članova već se sastaje u deset različitih sastava. Ovisno o sastavu, svaka država članica šalje svojeg ministra nadležnog za odgovarajuće područje politike ¹²

4.5. Sud Europske unije

Osnovan je 1952. godine a sjedište mu je u Luxembourg. Glavna zadaća Suda pri tumačenju prava EU-a je da osigura da se jednako primjenjuje u svim članicama. Ako smatraju da su im prava povrijeđena, pojedinci, poduzeća ili organizacije mogu se obratiti Sudu. Za postupke koji započeti pred njim, Sud donosi odluke. Neki od češće započetih postupaka su:

Tumačenje prava (odluke o prethodnim pitanjima)-sudovi su dužni osigurati pravilnu primjenu prava EU-a, međutim dogodi se da se ne primjenjuje jednako u svim državama članicama. U slučaju nejasnoća, nacionalni sud od Suda Europske unije može zatražiti pojašnjenje

¹² https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/council-european-union_hr preuzeto 09.09.2023.

Provedba prava (postupci zbog povrede prava)- postupci koje Europska komisija ili druga država članica može pokrenuti protiv države članice koja ne poštuje primjenu prva EU-a

Poništenje pravnih akata EU-a (tužba za poništenje)- ako se smatra da određeni akt nije u skladu s temeljnim pravima ili Ugovorima EU-a može se tražiti njegovo poništenje

Osiguravanje postupanja EU-a (tužbe zbog propusta)- u slučaju nedonošenja odluka Parlamenta, Vijeća i Komisije, a kada su ih obvezni donijeti, Vlade, ostale institucije i drugi mogu se obratiti Sudu.

Sankcioniranje institucije EU-a (tužbe za naknadu štete)- protiv EU-a ili njegovog osoblja može se pokrenuti postupak pred Sudom od strane pojedinca ili poduzeća koje je pretrpilo štetu

Sud EU-a se sastoji od:

- ✓ Suda koji rješava zahtjeve za odluke o prethodnim pitanjima, tužbe za poništenje i žalbe
- ✓ Općeg suda koji se bavi pitanjima vezanima za trgovinu, poljoprivredu, državne potpore te tržišna natjecanja

4.6. Europska središnja banka

Osnovana je 1998. godine sa sjedištem u Frankfurtu. Na čelu Europske središnje banke (ESB) je predsjednica Christine Lagarde a ostali članovi su potpredsjednik ESB-a te guverneri nacionalnih središnjih banaka iz svih članica EU-a. Europska središnja banka provodi gospodarsku i monetarnu politiku EU-a s ciljem poticanja gospodarskog rasta i stvaranja novih radnih mjesta a glavna valuta joj je euro. Unutar ESB-a postoje tri tijela nadležna za donošenje odluka :

- ✓ **Upravno vijeće** kao glavno tijelo kod donošenja odluka
- ✓ **Izvršni odbor** koji kontrolira redoviti rad ESB-a
- ✓ **Opće vijeće** kao koordinacijsko i savjetodavno tijelo

Neke od glavnih zadaća su joj određivanje kamatnih stopa unutar eurozone, kako bi održala ravnotežu deviznog tečaja upravlja deviznim pričuvama, osigurava nadzor nacionalnih tijela

nad institucijama i nacionalnim tijelima, nadzire stabilnost i kretanje cijena, izdaje odobrenja za izradu novčanica te pogoduje stabilnosti i zaštiti europskog bankovnog sustava.

4.7. Europski revizorski sud

Predsjednik Europskog revizorskog suda je Tony Murphy, osnovanog 1977. godine sa sjedištem u Luxembourg. Osim predsjednika, članove suda čine po jedan sudac iz svake države članice. Sud nema zakonske ovlasti a u svrhu zaštite poreznih obveznika EU-a upravlja proračunom EU-a i daje izvještaje o njenim financijama. U svom radu mora biti neovisan o institucijama i tijelima unutar kojih provodi reviziju. Zadaci Europskog revizorskog suda su:

- ✓ Provođenje revizije prihoda i rashoda
- ✓ Provjeravanje kako se upravlja financijskim sredstvima EU-a
- ✓ Izrada revizijskih izvješća za Europsku komisiju i vlade država članica
- ✓ Prijava nezakonitih aktivnosti Europskom uredu za borbu protiv prijevara
- ✓ Izrada godišnjih izvješća za Europski parlament i Vijeće EU-a
- ✓ Rukovoditeljima politika EU-a daje stručno mišljenje o upravljanju financija EU-a

Postoje tri vrste revizija koje Europski revizorski sud provodi a to su:

financijske revizije – provjerava je li u financijskim izvješćima točno predstavljeno financijsko stanje, rezultati i novčani tok za predmetnu godinu

revizije usklađenosti – provjerava jesu li financijske transakcije u skladu pravilima

revizije uspješnosti – provjerava jesu li financijskim sredstvima EU-a ostvareni ciljevi uz najmanje moguće resurse i na najekonomičniji način¹³

¹³ https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-court-auditors-eca_hr preuzeto 09.09.2023.

5. KONFERENCIJA O BUDUĆNOSTI EUROPE

Tri institucije činile su **zajedničko predsjedništvo** Konferencije o budućnosti Europske unije; Europski parlament, Vijeće i Europska komisija. Konferencija o budućnosti Europe sastojala se od serije rasprava koje su vodili građani iz različitih država članica Europske unije. Građani su imali priliku izraziti svoje ideje i mišljenja o budućnosti Europe. Konferencija je službeno počela s radom nakon potpisivanja zajedničke izjave od strane zajedničkog predsjedništva 10. ožujka 2021. godine. Ovaj proces omogućio je građanima da aktivno sudjeluju u oblikovanju europske politike i raspravi o ključnim pitanjima za budućnost Europske unije. Cilj Konferencije o budućnosti Europe je osigurati otvorenu i inkluzivnu raspravu o smjeru kojim bi se EU trebao kretati i dati građanima veću ulogu u oblikovanju politika i ambicija Unije. Konferencija o budućnosti Europe završila je 9. svibnja 2022. godine s predstavljanjem izvješća o konačnom ishodu na svečanosti zatvaranja.¹⁴

Slika 1. Potpisivanje zajedničke izjave

Izvor: Europsko vijeće i Vijeće EU-a, https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/conference-on-the-future-of-europe/?_cf_chl tk=nYtaaRO8SUIRpn3MAQb5XI9BgCmC25FzgdvynbdiLO8-1694629715-0-gaNycGzNDrs 11.09.2023.

¹⁴ https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/conference-on-the-future-of-europe/?_cf_chl tk=nYtaaRO8SUIRpn3MAQb5XI9BgCmC25FzgdvynbdiLO8-1694629715-0-gaNycGzNDrs preuzeto 9.9.2023.

Kroz cijelu godinu građani su se sastajali kako bi razmjenjivali ideje, saslušali mišljenje svih, stvarali vizije te na kraju vodili razgovore sa političarima na višim pozicijama unutar institucija Europske unije, kao i političara s ostalih razina. Konferencija je završila sa svojim radom 9. svibnja 2022. godine a u sklopu nje je predstavljeno izvješće o njenom konačnom ishodu.

5.1. Zajednička izjava o Konferenciji o budućnosti Europske unije

Konferencija o budućnosti Europe usmjerena je na aktivno uključivanje građana Europske unije, omogućujući im da izraze svoja očekivanja od Europske unije. Omogućila je građanima veću ulogu u oblikovanju budućih politika i ambicija Unije. Ovaj cilj postiže se organizacijom raznovrsnih događaja i rasprava diljem Europske unije, kao i kroz interaktivnu višejezičnu digitalnu platformu. Konferencijski događaji i fizička okupljanja mogu se organizirati na različitim razinama, uključujući europsku, nacionalnu, transnacionalnu i regionalnu razinu, te će uključivati civilno društvo i druge sudionike. Sudjelovanje građana na ovim događajima naglašava bogatstvo različitosti Europe. Na europskoj razini, europske institucije obvezuju se organizirati panele europskih građana. Svaka država članica i institucija može dodatno organizirati događaje u skladu sa svojim nacionalnim ili institucionalnim specifičnostima te tako doprinijeti Konferenciji, primjerice putem nacionalnih panela ili tematskih događaja koji objedinjuju doprinose različitih panela.

Važno je napomenuti da Konferencija temelji svoj rad na načelima savjesnosti, otvorenosti i transparentnosti, uz poštovanje privatnosti pojedinaca i EU pravila o zaštiti podataka. Paneli europskih građana organizirani na europskoj razini bit će emitirani, a internetski pristup i dokumentacija bit će dostupni na relevantnim platformama. Konferencija, njezino upravljanje i događaji organizirani u njezinom okviru također se temelje na vrijednostima EU-a kako je sadržano u Ugovorima EU-a i Europskoj povelji o temeljnim pravima.¹⁵

¹⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6796-2021-INIT/en/pdf> preuzeto 11.09.20

5.2. Sastavni dijelovi Konferencije

Četiri ključna elementa Konferencije o budućnosti Europe bili su:

- **Višejezična digitalna platforma**, koja je služila kao glavno online središte Konferencije. Na toj platformi su svi građani imali priliku izražavati svoje ideje i doprinostiti raspravi na jednom od 24 službena jezika Europske unije. Tijekom cijelog trajanja Konferencije, ideje i doprinosi građana prikupljeni su, analizirani, praćeni i objavljeni putem ove digitalne platforme.
- **Europski paneli građana i građanki** predstavljaju ključni aspekt Konferencije o budućnosti Europe. Ovi paneli omogućavaju građanima da zajednički raspravljaju o budućnosti Europe. Konstituirano je četiri panela sastavljena od 200 nasumično odabranih pojedinaca različitih profila iz svih dijelova EU-a, čime se osigurava reprezentativnost društva.

Paneli se fokusiraju na četiri različite teme:

- ✓ Panel 1 - "Snažnije gospodarstvo, socijalna pravda i radna mjesta / obrazovanje, kultura, mladi i sport / digitalna transformacija"
 - ✓ Panel 2 - "Europska demokracija / vrijednosti i prava, vladavina prava, sigurnost"
 - ✓ Panel 3 - "Klimatske promjene i okoliš / zdravlje"
 - ✓ Panel 4 - "EU u svijetu / migracije"
- **Nacionalna događanja i paneli građana i građanki**

Nekoliko država članica Europske unije organiziralo je nacionalne panele građana i građanki koji su sastavljeni na temelju nasumičnog odabira pojedinaca, s primjenom istih načela kvalitetne rasprave kao i u slučaju europskih panela. Na tim nacionalnim panelima, građani su zajedno raspravljali o različitim temama.

Preporuke koje su proizašle iz tih nacionalnih panela prezentirane su na plenarnoj sjednici Konferencije o budućnosti Europe. Osim toga, države članice su doprinijele Konferenciji organizacijom različitih događanja i inicijativa koje odražavaju njihove nacionalne karakteristike i prioritete.

- **Sastanci plenarne skupštine**

Naastancima plenarne skupštine Konferencije o budućnosti Europe razmatrale su se preporuke koje su proizašle iz europskih i nacionalnih panela građana i građanki, kao i informacije prikupljene putem digitalne platforme. Na temelju ovih rasprava, plenarna skupština iznijela je svoje prijedloge izvršnom odboru.

Članovi plenarne skupštine bili su predstavnici triju ključnih institucija Europske unije, nacionalnih parlamenata, europskih panela građana i građanki, nacionalnih događanja/panela i drugih relevantnih dionika. Ova raznolikost sudionika omogućila je široku perspektivu i uključivanje različitih interesa i mišljenja u proces razmatranja budućnosti Europe.

Izvršni odbor: Izvršni odbor odgovoran je za provedbu odluka plenarne skupštine i upravljanje procesom Konferencije.

Doprinos država članica: Države članice Europske unije također mogu doprinijeti Konferenciji organiziranjem različitih događanja i inicijativa koje odražavaju njihove nacionalne posebnosti i prioritete.

Svi ovi sastavni dijelovi zajedno omogućuju otvorenu, inkluzivnu i demokratsku raspravu o budućnosti Europske unije, uzimajući u obzir različite perspektive i interese građana širom Europe.¹⁶

5.3. Europski paneli građana

Europski paneli građana i građanki predstavljaju ključnu komponentu Konferencije o budućnosti Europe. Osnovani su kako bi omogućili građanima da zajedno razgovaraju o budućnosti Europske unije i oblikuju svoje ideje i stavove. U okviru ovih panela djeluje četiri panela građana i građanki. Paneli građana i građanki osmišljeni su kako bi odražavali raznolikost Europske unije na različitim razinama. To uključuje raznolikost u pogledu:

- ✓ **Zemljopisnog podrijetla:** Sudionici dolaze iz različitih država članica, što osigurava široku geografsku pokrivenost
- ✓ **Spolne ravnoteže:** U svakom panelu uključene su i žene i muškarci kako bi se osigurala rodna ravnoteža i raznolikost perspektiva

¹⁶ https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/conference-on-the-future-of-europe/?_cf_chl_tk=nYtaaRO8SUIRpn3MAQb5XI9BgCmC25FzgdvynbdiLO8-1694629715-0-gaNycGzNDrs preuzeto 11.09.2023.

- ✓ **Dobne strukture:** Trećina sudionika u svakom panelu su mladi između 16 i 25 godina, što doprinosi uključivanju mladih i njihovih stajališta
- ✓ **Socioekonomske raznolikosti:** Paneli također uzimaju u obzir socioekonomske razlike među sudionicima
- ✓ **Razinu obrazovanja:** Sudionici dolaze s različitim razinama obrazovanja, što doprinosi raznolikosti iskustava i perspektiv

S obzirom na ovu raznolikost, paneli građana i građanki osiguravaju da se različiti glasovi i perspektive uzimaju u obzir u raspravama o budućnosti Europske unije. Postoje 4 skupine panela, odnosno preporuka koje su građani predstavili.¹⁷

5.3.1. Panel 1– preporuke

Panel 1, koji se bavio temama kao što su jača ekonomija, socijalna pravda, poslovi, obrazovanje, kultura, sport i digitalna transformacija, donio je niz preporuka tijekom Konferencije o budućnosti Europe. Neki od ključnih prijedloga i preporuka iz ovog panela mogu uključivati:

- uvođenje minimalne plaće kako bi se osigurala slična kvaliteta života u svim državama članicama podupire ideju da bi minimalna plaća trebala biti uspostavljena na razini EU-a kako bi se osiguralo da građani u svim zemljama članicama imaju određeni minimalni standard života
- usklađivanje razina različitih obrazovnih programa u EU-u, uzimajući u obzir nacionalne specifičnosti. Također, predlaže da se stručne kvalifikacije međusobno priznaju u svim državama članicama EU-a. Ova preporuka ima za cilj stvaranje jednostavnijeg i učinkovitijeg sustava priznavanja obrazovnih i stručnih kvalifikacija unutar Europske unije, što bi omogućilo veću mobilnost građana i olakšalo tržište rada u EU-u
- pripremu kvalitetnih i dobro razrađenih planova za slučaj ozbiljnih kriza poput zdravstvenih kriza, ratova i sličnih situacija. Ovi planovi trebaju biti fleksibilni i omogućiti brzu i učinkovitu reakciju kako bi se smanjile posljedice takvih kriza posebno za mlade

- preporučuje da EU omogući različnim akterima, uključujući sveučilišta, tvrtke i istraživačke institucije, da ulože sredstva u istraživanje i inovacije. Ova preporuka promiče ideju jačanja suradnje između tih različitih subjekata kako bi se potaknulo inovacije i razvoj u različitim sektorima
- predlaže da EU aktivno potiče zelenije proizvodne procese kroz različite mehanizme, kao što su subvencije ili druge oblike nagrada, za poduzeća koja ulažu u smanjenje troškova proizvodnje povezanih s okolišem
- preporučuje osiguravanje socijalne i zdravstvene skrbi za starije osobe kako kod kuće tako i u domovima za starije i nemoćne osobe.

5.3.2. Panel 2- preporuke

Preporuke Panela 2 odnose se na europsku demokraciju, vrijednosti i prava, vladavinu prava i sigurnost. Ukupno ih je 39, a ovdje su neke od njih:

- da EU postavi standarde i kriterije za suzbijanje diskriminacije na tržištu rada, uključujući kvote za različite skupine kao što su mladi, stariji, žene i manjine
- izmjene Direktive 98/58 EZ kojima bi se poboljšala zaštita životinja koje se uzgajaju u svrhu proizvodnje, s posebnim naglaskom na njihovo dobrobit i održivost u poljoprivredi
- promicanje okolišno prihvatljive poljoprivrede u Europi i širom svijeta putem oporezivanja negativnih emisija, pesticida i ekstremne upotrebe vode na temelju njihove štetnosti za okoliš i klimu
- da subjekti koji obrađuju osobne podatke moraju imati licencu na razini EU-a. Osim toga, ti subjekti bi trebali biti podvrgnuti neovisnoj vanjskoj godišnjoj reviziji kako bi se osigurala pravilna zaštita podataka
- jačanje nadležnosti EU-a u sljedećim područjima: 1) obrazovanje o zaštiti podataka, 2) senzibiliziranje javnosti o zaštiti podataka i 3) zaštita osobnih podataka maloljetnih osoba
- da Europska unija u svojem odnosu s vanjskim zemljama prvo ojača zajedničke demokratske vrijednosti na svojim granicama

5.3.3. Panel 3- preporuke

Panel 3 je fokusiran na pitanja klimatskih promjena, okoliša i zdravlja. Sudionici ovog panela razmatraju teme koje se tiču zaštite okoliša, borbe protiv klimatskih promjena i njihovih utjecaja na zdravlje ljudi. Neke od preporuka su:

- Povećanje investicija u mjere zaštite okoliša i borbu protiv klimatskih promjena, uključujući financijsku podršku obnovljivim izvorima energije i održivim tehnologijama.
- Postavljanje ambicioznih ciljeva za smanjenje emisija stakleničkih plinova i brzu tranziciju prema niskougljičnom gospodarstvu.
- Poticanje održive poljoprivrede, smanjenje upotrebe pesticida i podrška poljoprivrednicima u prijelazu na ekološke prakse.
- Pojačavanje mjera zaštite prirode i bioraznolikosti te uspostava zaštićenih područja.
- Promociju održive mobilnosti, poticanje upotrebe javnog prijevoza i razvoj infrastrukture za biciklizam i pješaćenje.

5.3.4. Panel 4- preporuke

Panel 4 Konferencije o budućnosti Europske unije, koji se bavio temama "Europa u svijetu" i "Migracije", iznio je ključne preporuke na ovim područjima:

- Veća promocija i financijska podrška ključnim europskim proizvodima (medicinska oprema, poljoprivredni proizvodi, digitalna tehnologija)
- da Europska unija smanji svoju ovisnost o uvozu nafte i plina putem aktivnog održavanja javnog prijevoza, energetski učinkovitih projekata, razvoja brze željezničke mreže i prijevoza tereta na europskoj razini
- provedbu programa na europskoj razini koji bi promovirao male lokalne proizvođače u strateškim sektorima u svim državama članicama
- da Europska unija pruži podršku državama članicama EU-a kako bi ubrzale obradu zahtjeva za azil u skladu s usklađenim standardima

5.4. Predsjedništvo Konferencije

Konferencijom o budućnosti Europe upravljaju tri ključne institucije Europske unije, koje čine **zajedničko predsjedništvo** Konferencije:

- ✓ Predsjednik Europskog parlamenta koji predstavlja Europski parlament
- ✓ Predsjednik Vijeća Europske unije koji predstavlja Vijeće Europa
- ✓ Predsjednica Europske komisije koja predstavlja Europsku komisiju

Izvršni odbor Konferencije sastoji se od članova koji su također predstavnici tih triju institucija. Supredsjedatelji Izvršnog odbora uključuju zastupnika Europskog parlamenta Guya Verhofstadta, državnog tajnika za europske poslove u francuskom predsjedništvu Vijeća EU-a Clémenta Beaunea i potpredsjednicu Europske komisije zaduženu za demokraciju i demografiju, Dubravku Šuicu. Izvršni odbor je odgovoran za koordinaciju i provedbu Konferencije.

Zajedničko tajništvo, koje ima ograničeni broj članova i u kojem su tri institucije jednakopravno zastupljene, pruža podršku Izvršnom odboru u njihovom radu. Ovo tajništvo osigurava koordinaciju između institucija kako bi Konferencija uspješno funkcionirala. ¹⁸

¹⁸ https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/conference-on-the-future-of-europe/?_cf_chl_tk=nYtaaRO8SUIRpn3MAQb5XI9BgCmC25FzgdvynbdiLO8-1694629715-0-gaNycGzNDrs preuzeto 12.09.2023.

6. NACRT PRIJEDLOGA KONFERENCIJE O BUDUĆNOSTI EUROPE

Nacrt prijedloga o budućnosti Europske unije sastoji se od niza prijedloga, mjera i ciljeva od strane nacionalnih i europskih panela građana iz različitih država, kao i rasprava unutar Radne skupine i plenaryne skupštine. Nacrt je podijeljen u devet poglavlja i ukupno 49 predstavljenih prijedloga te se odnosi na različita područja djelovanja.

6.1. Klimatske promjene i okoliš

Na temelju prijedloga u okviru ove teme postavljeni su različiti **ciljevi** koji uključuju:

- ✓ stvaranje proizvodnje hrane koja je sigurna, ekološki održiva, pravedna, odgovorna prema klimatskim pitanjima i dostupna po prihvatljivim cijenama. Pri tome se vodi računa o principima održivosti i zaštiti okoliša, uz cilj očuvanja biološke raznolikosti i ekosustava, te istovremeno osiguranje pouzdane opskrbe hranom
 - ✓ poboljšati energetske sigurnost EU-a i postići neovisnost u opskrbi energijom, dok se istovremeno osigurava pravedna tranzicija prema dostupnoj i održivoj energiji za sve građane Europske unije
 - ✓ aktivno štiti i obnavljati biološku raznolikost, krajolik i oceane, te rješavati probleme zagađenja
 - ✓ zalagati se za borbu protiv klimatskih promjena, uz pridržavanje međunarodnih ciljeva u vezi s klimatskim promjenama
 - ✓ poboljšati iskorištavanje resursa i način njihovog upravljanja unutar Europske unije kako bi se postigla veća razina recikliranja, smanjila ovisnost o uvozu i povećala autonomnost.
- osigurati suvremenu, sigurnu i visokokvalitetnu infrastrukturu te osigurati povezanost, uključujući ruralna i otočna područja, putem dostupnog javnog prijevoza
- ✓ poticati informiranje, svijest, obrazovanje i razgovor o pitanjima okoliša, klimatskim promjenama, energetske efikasnosti i održivosti

U sklopu ovih ciljeva predložene su i **mjere** koje bi osigurale njihovo provođenje, kao što su: Naglasiti zeleno i plavo gospodarstvo promicanjem efikasne ekološke i klimatski prihvatljive poljoprivrede i ribarstva u EU-u i globalno, bitno ograničiti upotrebu kemijskih pesticida i gnojiva, u skladu s trenutačnim ciljevima, izgrađivati, obnavljati i proširivati zaštićena područja te unaprijediti njihovo upravljanje kako bismo sačuvali biološku raznolikost, zaštititi izvore vode i suprotstaviti se zagađenju rijeka i oceana, osigurati i poticati bržu tranziciju prema zelenijem načinu života, s posebnim naglaskom na povećanim investicijama u obnovljivu energiju kad god je to moguće.

Također, poticati i razvijati funkcionalnu europsku mrežu javnog prijevoza koja je učinkovita, pouzdana i dostupna po pristupačnim cijenama, s posebnim fokusom na ruralnim i otočnim regijama, ponovno procijeniti globalne lance opskrbe, uključujući poljoprivrednu proizvodnju, kako bismo smanjili ovisnost unije i skratili lanac opskrbe, potaknuti inicijative za promicanje svijesti o ekologiji, uključujući dugoročne kampanje Europske unije za podršku održivom potrošačkom ponašanju i načinu života.

6.2. Jačanje gospodarstva, socijalne pravde i radnih mjesta

Potrebno je unijeti promjene unutar Europske unije kako bi se osigurala njena strateška neovisnost, poticao održiv gospodarski rast, unaprjeđivali životni i radni uvjeti te sačuvali planetu od iscrpljivanja i uništenja. U sklopu toga postavljeni su sljedeći **ciljevi**:

- ✓ da Europska unija podrži prelazak na model rasta koji je održiv i otporan, s obzirom na zelenu i digitalnu tranziciju, uz istovremeno naglašavanje snažne socijalne dimenzije unutar europskog semestra. Također, potrebno je osnažiti građane, sindikate i poduzeća kako bi se postigli ovi ciljevi
- ✓ pojačavanje konkurentnosti i otpornosti europskog gospodarstva, jedinstvenog tržišta i industrije, te rješavanje pitanja strateških ovisnosti
- ✓ unaprjeđenje tržišta rada kako bi se osigurali pošteni uvjeti rada, potaknula rodna ravnopravnost i omogućilo zapošljavanje mladih i osoba iz ranjivih skupina
- ✓ smanjenje razlika u bogatstvu i prihodima, borba protiv socijalne isključenosti i reduciranje siromaštva

- ✓ nadilaženje problema demografske tranzicije, što uključuje nisku stopu nataliteta i starenje stanovništva, kroz podršku pojedincima tijekom cijelog života
- ✓ da EU potiče investicije usmjerene prema budućnosti, fokusirane na zelenu i digitalnu tranziciju, uz naglasak na socijalnoj i rodnoj ravnopravnosti. Također, treba razmotriti primjere alata kao što su Next Generation EU i instrument SURE

Mjere koje su predložene bile su sljedeće: Poticanje ekološki prihvatljivijih proizvodnih postupaka u tvrtkama i podrška tvrtkama u identifikaciji najboljih rješenja, definiranje čvrste vizije za europsko gospodarstvo i iskorištavanje prednosti, kvaliteta i raznolikosti Europe, poticanje suradnje i tržišnog natjecanja između poduzeća, postizanje da zakonske minimalne plaće osiguravaju da svaki radnik može zarađivati dovoljno za osiguravanje pristojne kvalitete života, koja je usporediva u svim državama članicama te definirati jasne kriterije kako bi se to postiglo.

Uz to, ojačati ulogu Europske unije u socijalnim politikama i donošenju usklađenog zakonodavstva na razini EU-a kako bi se poticala socijalna politika i osigurala jednaka prava, osigurati kvalitetnu, pristupačnu i dostupnu skrb za djecu širom EU-a kako bi roditelji mogli usklađivati svoj profesionalni i obiteljski život te usklađivanje poreznih politika unutar država članica Europske unije s ciljem sprečavanja porezne evazije i izbjegavanja plaćanja poreza, eliminacije poreznih oaza unutar EU-a te suzbijanja premještaja proizvodnje unutar Europe.

6.3. Zdravlje

U pogledu razumijevanja koncepta zdravlja i ostalih prijedloga, **ciljevi** su bili sljedeći:

- ✓ poboljšati otpornost i kvalitetu naših sustava zdravstvene skrbi
- ✓ zadovoljiti potrebu da svi Europljani imaju pristup edukaciji o zdravoj prehrani i hrani koja je ne samo zdrava, već i ekonomski dostupna kao integrirani dio zdravog načina života
- ✓ prihvatiti sveobuhvatan pristup zdravlju koji prepoznaje važnost zdravstvene pismenosti, prevencije te razumijevanja izazova onih koji se suočavaju s bolešću i invaliditetom
- ✓ jamčiti svim građanima Europe jednak i opsežan pristup kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi po pristupačnim cijenama kroz uspostavu "prava na zdravlje"

U sklopu ovih ciljeva predstavljene su sljedeće **mjere** za njihovo provođenje: Postaviti minimalne standarde za kvalitetu hrane i praćenje njezine isporuke, uključujući ograničavanje uporabe antibiotika i ostalih veterinarskih lijekova te pooštriti nadzor u tom kontekstu, stvaranje europskog prostora za zdravstvene podatke s ciljem olakšavanja razmjene zdravstvenih informacija, poboljšanje razumijevanja problema vezanih uz mentalno zdravlje i metoda za njihovo rješavanje, na razini EU-a predlaže se izraditi ujednačen obrazovni plan o zdravom načinu života koji će obuhvaćati i edukaciju o spolnom zdravlju te uspostavljanje jedinstvenih minimalnih standarda u području zdravstva na razini Europske unije, koji bi uključivali aspekte poput prevencije, dostupnosti i pristupačnosti zdravstvene skrbi, te pružanje podrške za postizanje tih standarda.

6.4. Vrijednosti i prava, vladavina prava i sigurnost

U sklopu vladavine prava i ostalih prijedloga, predstavljeni su sljedeći **ciljevi**:

- nastojati dosljedno podržavati vladavinu prava u svim državama članicama, koristeći sljedeće mjere
- osigurati politiku obrade podataka koja će pružiti veću zaštitu i biti usmjerena na građane
- boriti se protiv dezinformacija putem dodatnog promoviranja medijske neovisnosti i raznolikosti, te poticanjem medijske pismenosti
- povećati ulogu EU-a u borbi protiv kibersigurnosnih prijetnji
- promicanje jednakosti i unaprjeđenja kvalitete života te borba protiv korupcije
- očuvanje prava životinja i poljoprivreda

Za sve navedene ciljeve predložen je niz **mjera** koje bi popratile njihovo provođenje a one su sljedeće: Osigurati da principi i vrijednosti utemeljeni u Ugovorima EU-a i Povelji Europske unije o temeljnim pravima ne budu podložni pregovorima, nužno poštivanje vrijednosti EU-a u svim državama članicama kao i provođenje i revidiranje zakonodavstva o privatnosti podataka te razmotriti opciju implementacije strožih provedbenih mehanizama za subjekte koji obrađuju osobne podatke. Nadalje, dosljedno primjenjivati pravila tržišnog natjecanja EU-a u medijskom sektoru kako bi se spriječila dominacija velikih medijskih monopola,

potrebno je pojačati Agenciju EU-a za kibersigurnost (ENISA) kako bi se pružila dodatna zaštita pojedincima, organizacijama i institucijama od rizika u području kibersigurnosti, razviti transparentne pokazatelje kvalitete života, koji će obuhvatiti gospodarske, socijalne i pravne kriterije kako bi se postavio jasan i realan vremenski okvir za poboljšanje socijalnih standarda te uspostaviti precizne i jasno definirane minimalne standarde za zaštitu životinja u uzgoju, s ciljem postizanja viših standarda dobrobiti životinja u skladu s održivim ciljevima.

6.5. Europska unija u svijetu

U okviru ove teme predstavljeno je osam prijedloga s jasno definiranim **ciljevima**:

- da Europska unija poduzme korake kako bi osnažila svoju neovisnost u važnim strateškim sektorima
- da EU poveća svoju neovisnost u sektoru proizvodnje i opskrbe energijom kako bi se bolje nosila s trenutačnom zelenom tranzicijom
- da EU pojača moralni aspekt svojih trgovinskih i investicijskih veza
- da EU poboljša ekološki aspekt svojih trgovinskih odnosa
- da EU unaprijedi svoju sposobnost donošenja brzih i djelotvornih odluka, posebno u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike, kako bi djelovala kao globalni akter
- da EU unaprijedi svoju dostupnost građanima putem boljeg informiranja, obrazovanja, uključivanja građana i povećane transparentnosti u svom djelovanju
- da EU i dalje aktivno potiče razgovore, osigurava mir i podržava globalni sustav temeljen na pravilima, posebno ističući važnost jačanja suradnje s drugim državama i naglašavajući ulogu multilateralizma
- da EU u odnosima s trećim zemljama uvede neke promjene

Sljedeće **mjere** navedene su kao rješenje za postizanje ciljeva koji su zadani: Poticati napore u istraživanju, razvoju i inovacijama, te potaknuti suradnju između javnih i privatnih sektora u ovoj domeni, podržavati inicijative u javnom prijevozu i energetske učinkovitosti, proširiti mrežu brze željeznice na paneuropskoj razini, poticati transport tereta i širenje opskrbe obnovljivom energijom, poboljšanje strukture međunarodne trgovine utemeljene na pravilima te uspostavljanje partnerstava s demokratskim zemljama koje dijele slične vrijednosti,

ujednačavanje i pojačavanje ekoloških oznaka, te implementacija obavezne ekološke procjene za sve proizvode dostupne potrošačima kao izmjena procesa donošenja odluka na teme koje trenutno zahtijevaju jednoglasno usvajanje. Također, povezivanje s građanima i lokalnim institucijama radi unaprjeđenja transparentnosti, preuzimanje ključne uloge u oblikovanju svjetskog sustava sigurnosti nakon konflikta u Ukrajini, temeljenog na nedavno usvojenom Strateškom kompasu kao i iskoristiti svoju zajedničku političku i ekonomsku težinu bolje, djelujući kao jedno tijelo i sa složnošću.

6.6. Digitalna transformacija

Digitalizacija ima utjecaj na svaki aspekt našeg društva, stoga je važno da se u svim tim područjima uzme u obzir. U tom smislu, spomenuta je Europska deklaracija o digitalnim pravima i razmatra se mogućnost stvaranja buduće Povelje o digitalnim pravima za digitalno desetljeće. U sklopu toga postavljeni su sljedeći **ciljevi**:

- svaki europski građanin ima temeljno pravo na jednak pristup internetu.
- osigurati da svi europski građani imaju priliku steći potrebne digitalne vještine i iskoristiti prednosti digitalizacije putem određenih mjera
- osiguranju brze i učinkovite provedbe postojećeg zakonodavstva te dodatno dobiti ovlasti za jačanje kibersigurnosti, suočavanje s nezakonitim sadržajem i kiberkriminalitetom, borbu protiv kiberprijetnji izvan državnih aktera i autoritarnih država, te suzbijanje dezinformacija kako bi osigurala sigurno i otporno digitalno društvo
- EU treba osigurati suverenitet pojedinaca nad njihovim podacima, povećati svijest i poboljšati provedbu postojećih pravila o zaštiti podataka
- EU bi trebala poticati inicijative digitalizacije koje potpomažu održiv ekonomski rast, unapređuju jedinstveno tržište i povećavaju konkurentnost u sektoru tehnologije i inovacija, uz poštivanje principa pravde i održivosti

Mjere koje su predložene za ostvarenje ovih ciljeva bile su financiranje visokokvalitetnih i naprednih europskih digitalnih infrastruktura kao prioritet kako bi se podržao razvoj i

održivost digitalnog sektora, promicanje zdrave uporabe interneta i digitalnih tehnologija trebalo bi uključivati obvezu država članica da osiguraju obuku i stvaranje standardnih programa za razvoj digitalnih vještina za sve dobne skupine. Ovi programi trebali bi biti usmjereni na poboljšanje razumijevanja i korištenja interneta, čime bi se doprinijelo širem digitalnom obrazovanju građana, jačanje kapaciteta Europol i Europskog centra za borbu protiv kiberkriminaliteta trebalo bi uključivati povećanje financijskih i ljudskih resursa kako bi ove agencije bile u mogućnosti učinkovitije suprotstaviti se kiberkriminalu i provoditi istrage u vezi s tim prijetnjama, unapređenje pravila o zaštiti podataka (GDPR) podrazumijeva bolje objašnjavanje tih pravila kako bi građani i organizacije bolje razumjeli svoja prava i obveze u vezi s osobnim podacima te unapređenje pravila o zaštiti podataka (GDPR) koje podrazumijeva bolje objašnjavanje tih pravila kako bi građani i organizacije bolje razumjeli svoja prava i obveze u vezi s osobnim podacima.

6.7. Migracije

Kada govorimo o migracijama, glavni ciljevi na kojima su se temeljili prijedlozi bili su:

- povećanje utjecaja EU-a u vezi s legalnim migracijama
- povećanje uloge EU-a u suzbijanju svih oblika nezakonitih migracija i jačanje zaštite vanjskih granica Eu-a u sklopu poštivanja temeljnih ljudskih prava
- razmjerno provedena primjena zajedničkih pravila o početnom prihvatu migranata u unutar svih država članica Europske unije
- poboljšanje uloge Europske unije i reforma europskog sustava azila temeljena na principima solidarnosti i pravične raspodjele odgovornosti.
- unapređenje politika integracije u svim zemljama članicama.

U sklopu ovih ciljeva zadane su sljedeće **mjere**: Organiziranje europske komunikacijske kampanje s ciljem podizanja svijesti o EURES-u (Europske službe za zapošljavanje), portalu EU-a za imigraciju i alatu EU-a za profiliranje vještina državljana trećih zemalja, poboljšanje zaštite svih vanjskih granica kroz veću transparentnost i odgovornost Frontexa, uz jačanje njegove uloge, formuliranje strategija na europskoj razini kako bi se osigurala dobrobit i

sigurnost svih migranata, s posebnim naglaskom na trudnice, djecu, maloljetnike bez pratnje i osobe u ranjivom položaju kao i uvođenje jedinstvenih pravila unutar EU-a koja se primjenjuju dosljedno u svim državama članicama u postupcima za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu te omogućiti tražiteljima azila s odgovarajućim kvalifikacijama pristup tržištu rada u svim državama članicama EU-a kad god je to moguće kako bi se potaknula njihova samostalnost.

6.8. Europska demokracija

U sklopu prijedloga o razvoju Europske demokracije predstavljeni su **ciljevi**:

- povećanje aktivnog sudjelovanja građana i uključenosti mladih u demokratske procese na razini Europske unije ima za cilj stvoriti "potpuno građansko iskustvo" za Europljane kako bi se osiguralo da njihov glas bude prisutan i između izbora te da njihovo sudjelovanje ima stvarni utjecaj.
- postizanje Europske unije koja je pristupačnija građanima, razumljivija i koja jača zajednički europski identitet
- poboljšanje europske demokracije na način da se podrže njeni temelji, poticanje građanskog sudjelovanja na izborima za Europski parlament, promicanje transnacionalnih rasprava o europskim pitanjima i osiguranje snažne veze između građana i njihovih izabраниh predstavnika
- unapređenje procesa donošenja odluka u EU-u radi osiguranja njegove sposobnosti za djelovanje
- supsidijarnost

Predložene su sljedeće **mjere** u sklopu raznih preporuka: unapređenje učinkovitosti trenutnih i stvaranje novih mehanizama kako bi se omogućilo sudjelovanje građana u skladu s pravilima Europske unije, jamčenje minimalnog obrazovanja o EU-u, s posebnim naglaskom na njegovim demokratskim procedurama, omogućavanje zaštite elemenata europske demokracije, razmotriti revidiranje pravila o donošenju odluka i glasovanju u institucijama Europske unije s fokusom na pitanje jednoglasnog odlučivanja, te osigurati pravednu raspodjelu glasova kako bi se zaštitili interesi manjih članica kao i analizom dosljedne primjene definicije supsidijarnosti, koju su sve institucije Europske unije dogovorile zajedno,

jasnije odrediti gdje bi trebalo donositi odluke: na europskoj, nacionalnoj ili regionalnoj razini.

6.9. Obrazovanje, kultura, mladi i sport

U okviru ove teme nastala su četiri prijedloga kojima je **cilj** bio:

- da EU i njezine članice rade prema cilju stvaranja sveobuhvatnog europskog obrazovnog prostora do 2025. godine a prostor bi trebao osigurati jednak pristup kvalitetnom obrazovanju i mogućnost kontinuiranog učenja za sve građane, uključujući one koji žive u ruralnim i udaljenim područjima
- pružiti mladima optimalne uvjete za obrazovanje, zapošljavanje i početak neovisnog života, dok se istovremeno potiče njihovo sudjelovanje u demokratskim procesima, uključujući i europsku razinu.
- pružanje potpore od strane EU-a u pogledu kulturne razmjene te stvaranje europskog identiteta i poticanje europske raznolikosti na različitim područjima
- osviještavanje važnosti sporta

Praćenjem ovih ciljeva, predložene su sljedeće **mjere**: nadgledanje obrazovnih programa unutar EU-a prihvaćanjem svih sadržaja te stvaranje veće povezanosti između obrazovnih sustava, subvencije u osposobljavanju učitelja, promicanje sudjelovanja mladih u demokratskim procesima i procesima donošenja odluka na svim razinama ključan je element izgradnje aktivnog građanstva i jačanja demokracije, poticanje višejezičnosti kao i uključivanje sportskih aktivnosti u programe razmjene i aktivnosti unutar EU-a.

7. IZVJEŠĆE KONFERENCIJE I BUDUĆNOST EUROPSKE UNIJE

Izvješće o budućnosti Europske unije objavljeno je u svibnju 2022. godine. Unutar izvješća nalazimo podatke o predsjedništvu Konferencije, predstavnike tih tijela kao i ostala tijela unutar nje, te vrstu poslova kojima se ta tijela bave. Opisuje Konferenciju kao prvi događaj koji je uvelike približio građane Europi, omogućio im da izraze svoje mišljenje o očekivanjima od Europske unije. Predstavlja nam rad unutar Europskih panela, podjelu panela na određene teme kao i preporuke za svaki panel, te nam prikazuje rad iz nacionalnih panela koji su organizirani na razini 6 država. Također opisuje događaje na razini država članica unutar nacionalnih panela pa je tako za Republiku Hrvatsku navedeno kako su razne institucije i njihova tijela organizirali događaje kao što su dijalozi građana, konferencije, javne rasprave i radionice, poseban naglasak stavlja se na mlade a neke od glavnih tema bile su gospodarstvo, demografiju i migracije. Izvješće sadržava 49 prijedloga te 326 predloženih mjera za daljnje akcije kako bi se osigurala budućnost Europe koja odražava interese i potrebe svojih građana.

7.1. Uloga Vijeća i daljni koraci

Nakon što je konferencija prestala s radom i kada je predano izvješće predsjedništvu, Vijeće je počelo rješavati pitanja koja su postavljena u okviru Konferencije a za koje se zajedničko predstavništvo obvezalo da će dalje postupati učinkovito. **Vijeće za opće poslove** čine predstavnici vlada država članica te zajedno s Europskim parlamentom ima zakonodavnu i proračunsku funkciju. Vijeće je pokrenulo aktivnosti na temelju temeljite tehničke analize koju su proveli njegovi stručnjaci. Ovom analizom je utvrđeno kako su institucije EU-a već poduzele ili planiraju poduzeti korake u vezi s 49 prijedloga i 326 mjera iz konačnog izvješća Konferencije. Također su identificirani dodatni koraci koji će biti potrebni za provođenje ovih prijedloga i mjera. Ovo pokazuje da je Vijeće ozbiljno uvažilo mišljenja građana i planira ih uključiti u daljnji razvoj politika Europske unije, što će povećati transparentnost i građansku participaciju u procesu donošenja odluka na razini EU-a. Vijeće je krenulo postupati u vezi s većinom prijedloga s Konferencije čije teme su bile gospodarstvo, socijalna pravda, energija,

okoliš, vanjski odnosi, zdravlje te klimatske promjene, a glavni cilj je bio brzo odgovoriti na svakodnevne brige građana i građanki.¹⁹

7.2. Budućnost Europske unije

Budućnost Europske unije je tema koja se neprestano razmatra i oblikuje kako bi se osiguralo da EU ostane stabilan, prosperitetan i relevantan na svjetskoj sceni. Kako bi se razumjela budućnost EU-a, važno je istražiti nekoliko ključnih područja i izazova s kojima se EU suočava:

- ✓ **Reformiranje institucija:** EU se suočava s potrebom za reformama svojih institucija kako bi postala učinkovitija i transparentnija. To uključuje razmatranje pitanja poput budućeg sastava Europskog parlamenta, uloge Europske komisije i procesa donošenja odluka
- ✓ **Vanjski odnosi:** EU se trudi ojačati svoju ulogu na svjetskoj sceni i postati globalni akter. To uključuje razvoj zajedničke vanjske politike, jačanje sigurnosnih kapaciteta i rješavanje globalnih izazova poput klimatskih promjena i migracija
- ✓ **Ekonomija i zapošljavanje:** Gospodarski oporavak nakon pandemije COVID-19, održavanje konkurentne prednosti i borba protiv nejednakosti su ključni izazovi za EU
- ✓ **Klimatske promjene:** Borba protiv klimatskih promjena je prioritet za EU, koji je postavio ambiciozne ciljeve za smanjenje emisija stakleničkih plinova i prijelaz prema održivom gospodarstvu
- ✓ **Migracije i sigurnost:** EU se suočava s izazovima u upravljanju migracijskim pitanjima i zajedničkom sigurnošću. Pitanja kao što su azil, granice i borba protiv terorizma konsanta su na dnevnom redu
- ✓ **Digitalizacija:** Digitalna transformacija društva i gospodarstva predstavlja prilike i izazove za EU u smislu regulacije digitalnog tržišta, zaštite privatnosti i inovacija

¹⁹ <https://www.consilium.europa.eu/hr/documents-publications/publications/the-council-s-follow-up-to-the-conference-on-the-future-of-europe/> preuzeto 13.09.2023.

- ✓ **Demokracija:** Pitanje demokratskog legitimiteta i sudjelovanje građana u procesu donošenja odluka unutar EU važna su pitanja

Različite političke, ekonomske i društvene snage oblikuju budućnost EU-a. Važno je napomenuti da su odluke o budućnosti EU-a rezultat složenih pregovora i kompromisa među članicama EU-a. EU također nastoji uključiti mišljenja i prioritete svojih građana putem različitih inicijativa poput Konferencije o budućnosti EU-a kako bi osigurala da se politike i reforme usklade s njihovim potrebama i očekivanjima. Konferencija je otvorila vrata građanima da sudjeluju u izgradnji bolje i stabilnije Europe, rješavanju važnih pitanja i davanju novih prijedloga kako bi institucije poradile na njima.

8. ZAKLJUČAK

1950.-ih počela je europska integracija gdje su se europske zemlje počele ujedinjivati kako bi bi Europom zavladao trajni mir. U narednim godinama potpisivani su razni Osnivački ugovori koji su se dopunjavali i izmjenjivali, osnovane su razne organizacije i institucije, kao i prva supranacionalna zajednica koja je poslije utemeljena kao Europska unija. Europska unija osnovana je na načelima vladavine prava, jednakosti, sloboda i demokracije. U sklopu nje je nastala Konferencija o budućnosti Europske unije kao prvi jedinstveni takav događaj. Konferencija o budućnosti Europske unije predstavlja značajan korak prema jačanju demokracije EU-a i uključivanju građana u oblikovanje budućnosti Unije. Ova inicijativa otvara prostor za otvorenu raspravu o ključnim temama i izazovima s kojima se EU suočava, uključujući demokraciju, ekonomiju, okoliš, socijalna pitanja, i mnoge druge. Kroz različite mehanizme sudjelovanja građana, Konferencija promiče važnost demokracije i transparentnosti u procesima odlučivanja. Građani imaju priliku izraziti svoje mišljenje, postaviti pitanja i sudjelovati u oblikovanju politika koje će utjecati na njihov svakodnevni život. Rezultati Konferencije o budućnosti EU-a trebali bi poslužiti kao smjernice za političke odluke i reforme unutar EU-a. Ova inicijativa predstavlja važan korak prema osiguravanju da EU ostane relevantan i odgovara potrebama svojih građana dok se suočava s izazovima budućnosti. Ključno je da Konferencija potiče dijalog i suradnju među različitim sudionicima, a njezin rezultat može imati velik utjecaj na razvoj EU-a kao zajednice koja promiče mir, stabilnost i prosperitet na europskom kontinentu.

LITERATURA

Mintas Hodak Lj. (2010)., Europska unija, Zagreb: Mate

Runjić, Lj. (2016)., Međunarodnopravni subjektivitet međunarodnih organizama u suvremenom međunarodnom pravu, Zagreb: Denona

Institut za razvoj i međunarodne odnose, (2010)., Zagreb. Dostupno na: <https://irmo.hr/osnovne-informacije-o-europskoj-uniji/>

Obadić I., Marelja M. (2022.), Europska zajednica za ugljen i čelik kao prvi i presudni korak ka europskim integracijama: prapovijesni aspekti nastanka zajednice, Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/419377>

EURLex - Jedinstveni europski pakt (2018). Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=CELEX:11986U/TXT>

EURLex- Ugovor iz Maastrichta o Europskoj uniji (2018). Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=celex:11992M/TXT>

Europski parlament (2007). Ugovor iz Lisabona. Dostupno na:

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon>

Eeva Pavy, Ugovor iz Lisabona (2023). Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/5/ugovor-iz-lisabona>

Europska unija; Vijeće Europske unije, Dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/council-european-union_hr

Europska unija; Europski revizorski sud. Dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-court-auditors-eca_hr

Europsko vijeće/ Vijeće Europske nije; Konferencija o budućnosti Europske unije, dostupno na:

https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/conference-on-the-future-of-europe/?_cf_chl_tk=nYtaaRO8SUIRpn3MAQb5XI9BgCmC25FzgdvynbdiLO8-1694629715-0-gaNycGzNDrs

Europsko vijeće/ Vijeće Europske unije; Zajednička izjava o budućnosti Europske unije.
Dostupno na: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6796-2021-INIT/en/pdf>

Europska unija; Europski paneli građana i građanki, dostupno na:

https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/conference-on-the-future-of-europe/?_cf_chl_tk=nYtaaRO8SUIRpn3MAQb5XI9BgCmC25FzgdvynbdiLO8-1694629715-0-gaNycGzNDrs

Europsko vijeće, Vijeće Europske unije; Daljnje postupanje Vijeća nakon Konferencije o budućnosti Europe, dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/documents-publications/publications/the-council-s-follow-up-to-the-conference-on-the-future-of-europe/>

Europska unija; Osnivački ugovori, dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/founding-agreements_hr

EURLex; Ugovor o osnivanje Europske zajednice za ugljen i čelik, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0022>

Europska unija; Europski parlament, dostupno na:

https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament_hr

Europska unija; Europska komisija, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-commission_hr

EURLex; Ugovor o spajanju, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=CELEX:11965F/TXT>

Europska unija; Europsko vijeće, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-council_hr

Europska unija; Vijeće Europske unije, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/council-european-union_hr

EURLex; Ugovor iz Amsterdama, dostupno na:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=celex:11997D/TXT>

Europska unija; Sud Europske unije, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/court-justice-european-union-cjeu_hr

Konferencija o budućnosti Europe; Izvješće o budućnosti Europske unije, dostupno na: <file:///C:/Users/IVA/Downloads/conference%20on%20the%20future%20of%20europe-QA0422145ENN.pdf>

Konferencija o budućnosti Europe; Nacrt prijedloga o budućnosti Europe